

Aanbod van programma's voor het nieuwe seizoen

Voor het nieuwe seizoen heeft het **Huelgas Ensemble** opnieuw een boeiende keuze van nieuwe programma's samengesteld. Onze artistiek directeur **Paul Van Nevel** heeft daarvoor uit zijn rijk repertoire heel diverse thema's kunnen halen. Zo is één programma volledig gewijd aan de grote humanist Desiderius Erasmus, presenteren we de experimentele vernieuwingen van de Cypriotische avant-garde in de late middeleeuwen. We volgen het spoor van de voortreffelijke muzikuitgever Petrus Phalesius, we belichten alle facetten van het contrapunt en na alle vieringen van 500 jaar Josquin, stellen we enkele gelijkwaardige tijdgenoten voor.

Fresco van Luca Signorelli (ca. 1450 - 1523) in de kathedraal van Orvieto

We hernemen ook enkele programma's die ons na aan het hart liggen. Deze '**reprises**' zullen goedkoper zijn dan nieuwe programma's, aangezien ze minder repetitietijd vragen.

Op het einde van de prospectus kunt u een beperkte selectie vinden van het uitgebreide repertoire dat het Huelgas in 50 jaar heeft opgebouwd.

Alle programma's kunnen naar keuze vrij geboekt worden, ze zijn niet gebonden aan bepaalde data. Indien u wilt aansluiten bij een reeds bestaande **reeks concerten**, zouden we graag de mogelijke data met u bespreken.

U kunt ook **specifieke programma's of thema's aanvragen**. Onze artistiek directeur, Paul Van Nevel, zal met zijn degelijke kennis van het repertoire graag ingaan op uw speciale wensen.

Nieuwe programma's

De muziekuitgever Petrus Phalesius (Leuven ca. 1510 - Leuven ca. 1575)

Petrus Phalesius behoorde tot de elite van muziekuitgevers in de renaissance en was tot in de verste uithoeken van Europa bekend. Phalesius werkte in de universiteitsstad Leuven (de huidige residentie van het Huelgas Ensemble). Hij publiceerde onuitgegeven polyfone muziek met werken van componisten als: Cipriano de Rore, Orlandus Lassus, Clemens non Papa, Thomas Crecquillon, Georges de la Hèle en Pierre de Manchicourt, net zoals compilaties van motetten (acht volumes in een jaar!), chansons en madrigalen.

Bijzonder interessant zijn de uitgaven van bloemzangen met madrigalen van Italiaanse componisten die in Noord-Europa nog niet bekend waren (Marenzio, Stabile, Gastoldi, Felis, Macque etc.). Dankzij deze muziekdrukken kon dit belangrijke innovatieve repertoire ook ten noorden van de Alpen bekend worden.

De diversiteit van het repertoire dat door Phalesius werd uitgegeven, is werkelijk indrukwekkend: missen en motetten, een groot aantal volumes van Franse chansons (waarin hij zichzelf "Pierre Phalèse noemt) en instrumentale muziek, waaronder de beroemde verzameling dansmuziek *Liber Primus leviorum carminum* van 1571.

In dit concert brengen we een gevarieerde caleidoscoop uit de catalogus van Phalesius' publicaties.

Bezetting: instrumentaal-vocaal

De collega's van Josquin Desprez (ca. 1455 - 1521)

We waren zeer verheugd dat we, ondanks de coronacrisis, de sterftedatum van Josquin Desprez 500 jaar geleden konden herdenken! Gezien de ruime aandacht die Josquin Desprez terecht kreeg in concerten, opnames en colloquia, zou men de indruk kunnen krijgen dat hij een uitzonderlijk fenomeen van zijn generatie was. De waarheid is natuurlijk veel genuanceerder. Meerdere collega's componisten hebben prachtige polyfone werken gecreëerd, maar stonden om een of andere reden minder in de schijnwerpers. De omgeving waarin ze werkten was vaak politiek of religieus niet zo belangrijk. Meestal waren muziekuitgevers in Europa om commerciële redenen niet geïnteresseerd om het werk van minder bekende componisten te publiceren. Zo kwamen ze in een vicieuze cirkel terecht en bleven ze onbekend. Ook toevallige omstandigheden (verdwenen manuscripten, bezettingen die niet geschikt waren voor kleinere koren) hebben een rol gespeeld.

Zo zijn er meerdere componisten die even avontuurlijke, vernieuwende en zeer persoonlijke werken geschreven hebben. Na het "Josquin jaar" wou het Huelgas Ensemble zich toeleggen op de waardevolle muziek van deze componisten en hun de status geven die ze verdienen. We zullen u onder meer de composities van Antoine Brumel uitgebreid voorstellen. Ook Noël Bauldeweyn komt aan bod, wiens werken gedurende zijn leven vaak foutief toegeschreven werden aan Josquin omdat ze uitblinken door een meesterlijke beheersing van het contrapunt. Ludwig Senfl kan met verschillende motetten en oden op het niveau van Josquin geplaatst worden en Alexander Agricola kan als voorbeeld voor Josquin gezien worden. Het is geen toeval dat we in veel late manuscripten composities van Agricola naast die van Josquin vinden.

Bezetting: a capella

CONTRAPUNT !

Dit programma zouden we kunnen omschrijven als "muzikaal geschenk avant la lettre". We proberen zo goed mogelijk een breed spectrum van contrapuntische ideeën en technieken uit de polyfonie te presenteren. De luisteraar zal zich verwonderen over de indrukwekkende virtuositeit waarin haast onoplosbare muzikale 'problemen' gerealiseerd worden. Tegelijkertijd kan hij in vervoering gebracht worden door de prachtige nieuwe klanken die de polyfonisten creëerden, ondanks de complexe constructieve uitdagingen.

De middeleeuwse toonsoort *ut re mi fa sol la* bracht een verrassend veelzijdig en uitgebreid repertoire voort. Het hexachord wordt contrapuntisch uiterst virtuoos als cantus firmus of als melodisch motief in steeds wisselende vormen gebruikt. Daarnaast exploreren we de complexe architecturale structuren, gebouwd op verscheidene gregoriaanse cantus firmi. Tenslotte presenteren we composities in de zogenaamde "floridus" stijl, waarin alle contrapuntische stemmen versierde melodieën zijn.

Op het programma staan onder meer: delen uit de Hexachord mis van Antoine Brumel en de mis gebaseerd op „Malheur me bat“ van Josquin Desprez, zesstemmige koraal motetten van Pierre de Manchicourt en ook profane en sacrale werken van Ludwig Daser, Michel de Buissons, Constanzo Porta, Robert de Févin, Johannes Ghiselin en anonieme componisten. Kortom, een programma vol verbluffende creativiteit met onverwachte wendingen

Bezetting: instrumentaal-vocaal

Nieuwe programma's

De Cypriotische avant-garde (ca. 1380 - ca. 1420)

Dankzij een koninklijk huwelijk werd een prachtig en omvangrijk manuscript overgeleverd, dat voor de kennis van de Franse muziekcultuur van de late middeleeuwen van essentieel belang is. De protagonisten van dit huwelijk waren: Louis van Savoy (1413 - 1465) en Anne de Lusignan (1418 - 1462), dochter van Janus II de Lusignan, Koning van Cyprus, Jeruzalem en Armenië. De bruidsschat die Anne de Lusignan meekreeg naar het hof van Savoy in Chambéry bevat onder meer een luxueus muziekhandschrift, dat voor de kennis van het repertoire en de overlevering van de Europese avant-garde uitzonderlijk belangrijk is.

Het manuscript bevat 334 composities. Alle sacrale en profane vormen van die tijd zijn vertegenwoordigd: eenstemmige gregoriaanse koralen, ballades, virelais, rondeaus, ceremoniële motetten, isoritmische motetten en delen van de mis.

Deze muziek is anoniem overgeleverd en in een zeer persoonlijke muzikale stijl van de Ars subtilior geschreven. In de vocale teksten vinden we vaak verwijzingen naar lokale aangelegenheden van het Cypriotische hof en het adellijke personeel, alsook naar regionale situaties kenmerkend voor Cyprus. De muziekstijl is ritmisch zeer complex, het aantal stemmen verandert regelmatig en is zeker niet gestandaardiseerd. De melodische en harmonische vormgeving is zeer eigennoms en varieert zeer sterk in de verschillende werken.

Een adembenemend programma dat een quasi onbekend facet van de Westerse muziek openbaart.

Bezetting: instrumentaal-vocaal

Het Oor van Desiderius Erasmus (Rotterdam 1469 - Bazel 1536)

Desiderius Erasmus was een van de invloedrijkste humanisten in Europa. Naast theoloog, filosoof, schrijver en vertaler van Griekse en Latijnse teksten, was hij vooral een nauwgezette waarnemer en criticus van algemene sociale ontwikkelingen en in het bijzonder van de spanningen binnen de katholieke Kerk.

Vanaf 1493, na zijn benoeming tot secretaris van de bisschop van Cambrai, ondernam hij talrijke reizen in Europa. Zo werd hij beroemd (en door velen gevreesd) in zowel geestelijke als seculiere kringen van de Europese intelligentsia en door velen geapprecieerd omwille van zijn kritische geest, zijn filosofische werken en vertalingen.

Een van zijn vele vrienden was de Zwitserse muziekgeleerde Heinrich Glareanus, die het belangrijkste humanistische muziektraktaat de *Dodekachordon* heeft geschreven. Hij vermeldt in deze verhandeling dat Erasmus een leerling is geweest van de beroemde Franco-Flamand Jacob Obrecht.

Dit programma presenteert de verscheidenheid aan muzikale ervaringen die Erasmus moet hebben gehad gedurende zijn vele verblijven in Europa, onder meer aan het Vaticaan, aan het koninklijke hof in Parijs, het Engelse hof van Hendrik VIII, het Bourgondische hof in Brussel en in de humanistische milieus in Zuid-Duitsland en Bazel. Bazel werd de laatste stad, waar hij zich voorgoed settelde.

De luisteraar krijgt een rijk menu geserveerd: anonieme composities uit humanistische liedboeken, maar ook werken van bekende tijdgenoten van Erasmus: zoals Josquin Desprez, Jean Mouton, Antoine Brumel, Sixt Dietrich, Bartolomeo Tromboncino en Thomas Stölzer

Bezetting: a capella of instrumentaal-vocaal

Fumeux fume – Innovaties en Experimenten in de Vocale Polyfonie

In de geschiedenis van de vocale polyfonie zijn er steeds opnieuw baanbrekende vernieuwingen en gedurfde contrapuntische experimenten geweest die hun sporen hebben nagelaten in de muziekgeschiedenis. We stellen een compilatie voor van belangrijke composities die uitblonden en inspiratie brachten voor nieuwe ontwikkelingen.

Het programma bestrijkt een wijde waaier, gaande van de vroegste tweestemmige Organa uit het Winchester Troparium van de 10^e eeuw tot werken uit de 17^e eeuw en biedt een fascinerende kijk op de veelzijdigheid van de polyfonie. Bekende innovatieve werken, zoals delen uit Guillaume de Machauts *Messe de Nostre Dame* of het schitterende *Viderunt omnes* van Magister Perotinus, alsook het Sanctus uit der *Missa Faisant regretz* van de beroemde Josquin Desprez staan naast volledig onbekende composities: zoals een virtuoos, anoniem overgeleverd motet in de stijl van de *Ars subtilior*, ook een anoniem, zeer melodieuze Engels gymel van ca. 1320 en een bijna psychedelisch Oudfrans chanson *Fumeux fume* van Solage.

Dezelfde uitzonderlijke creativiteit vinden we in de werken van Cipriano de Rore, Pierre de Manchicourt, Jacobus Clement en in het extreem chromatische *Stravagante pensiero* van de Napolitaan Scipione Lacorcia, waarin geen enkele zin normaal klinkt.

Bezetting: a capella

Extreme harmonieën

Dit programma bestaat uit composities die op een of andere manier de regels van tonaliteit en melodische vormgeving op een zeer creatieve manier overtreden.

In de polyfonie van de late middeleeuwen en renaissance was het gebruik van modi, toonaarden, aan strenge regels gebonden. De acht kerktoonaarden of modi (Dorisch, Frygisch, etc.) vormden de basis voor de tonaliteit van de composities. De werken in dit programma vertonen evenwel een gedurfde benadering van de toonaarden, die als het ware bestoken worden door nieuwe vormen van chromatiek, zowel lineair als verticaal.

De late composities in dit programma van Luca Marenzio (1553 - 1593), Scipione Lacorcia (ca. 1580 - na 1620), Giovanni de Macque (ca. 1548 - 1624), Giuseppe Palazzotto e Tagliavia (ca. 1583 - na 1653) en Michelangelo Rossi (ca. 1601 - 1656) deden en doen nu nog altijd het publiek kippenvol krijgen. Het zijn voorbeelden van excentrieke madrigaalkunst waarin het gebruik van chromatiek de norm is geworden.

Op het programma staan ook twee composities van Antoine Brumel (1460 - 1512) en Pierre de Manchicourt (ca. 1510 - 1564), die geen excessieve chromatische harmonieën bevatten. We kunnen ze op een heel andere manier extreem noemen: met hun melodische inventiviteit, de adembenemende sequentia's en imitaties bereiken ze op een andere manier een gevoel van *Stravagante pensiero*!

Bezetting: a capella

Het landschap van de Franco-Flamands

In de zomer van 2018 verscheen het boek "Het landschap van de polyfonisten – De wereld van de Franco-Flamands". In dit boek gaat Paul van Nevel uit van de hypothese dat de imitatieve, melancholische stijl van de Franco-Flamands vorm kreeg door het karakter van het landschap (de stilte, geborgenheid, melancholie) waarin deze componisten hun kindertijd hebben doorgebracht. Meer dan 20 jaar reisde hij samen met de fotograaf Luk Van Eeckhout door de gewesten van deze componisten met als resultaat een uitgebreide documentatie van 168 prachtige foto's.

In dit concert wordt het publiek in de hypothese meegenomen; bij elk van de 13 uitgevoerde werken worden foto's geprojecteerd waarop we het landschap uit de kindertijd van de componist te zien krijgen. De luisteraar wordt meegevoerd naar een andere wereld door in totaal 24 foto's van Franco-Vlaamse landschappen en kathedralen, terwijl het Huelgas Ensemble werken uitvoert van Antoine Busnois, Nicholas Gombert, Johannes Ockeghem, Josquin Desprez, Pierre de Manchicourt, om maar enkele te noemen. Het publiek zal zelf de relatie tussen muziek en landschap op de meest indringende manier kunnen ervaren.

Dit programma werd in de lente van 2021 opgenomen op cd en uitgebracht door Sony Music.

Bezetting: a capella

Ludwig Daser: Missa Preter rerum seriem à 6

Ludwig Daser is waarschijnlijk de meest onderschatte Duitse renaissance-componist. Hij werd geboren rond 1526 en was reeds van kind af aan verbonden aan de hofkapel van München, een van zijn leraars was Ludwig Senfl. In 1552 werd hij tot kapelmeester benoemd en in 1554 werd hij hofcomponist tot hij in 15771 München verliet. Ludwig Daser werd zeer gewaardeerd in de Duitse muziekwereld. De Wittenbergse drukker Georg Rhau publiceerde talrijke werken van Daser; in de Beierse staatsbibliotheek bevinden zich nu nog een reeks koorboeken met exclusief werken van hem. Een van deze manuscripten bevat zijn zesstemmige partodiemis *Preter rerum serie*, een van de meest opmerkelijke meesterwerken uit de Duitse renaissance.

In 1558 bezocht Cipriano de Rore de hofkapel van München en we kunnen er bijna zeker van zijn dat beide componisten mekaar goed gekend hebben. Cipriano de Rore schreef ook een mis gebaseerd op hetzelfde thema.

De stijl van Dasers mis steunt op twee fundamenten: de gregoriaanse melodie van het Maria - antifoon *Preter rerum seriem* en het zesstemmige motet op hetzelfde thema van Josquin Desprez. De vindingrijkheid van het contrapunt, de originele combinatie van stemmen (waaronder een tweestemmig *bicinium* voor twee basstemmen in het Credo) en de uiterst rijke behandeling van het thema, maken van deze mis een uitzonderlijke luisterervaring.

Dat Daser in 1572 München verliet voor een positie van kapelmeester aan de Württembergse hertogelijke hofkapel in Stuttgart heeft niets te maken met de concurrentie van Orlandus Lassus, zoals sommigen beweren; maar met zijn sympathie voor het protestantisme, die hij niet langer kon verbergen in het katholieke München. Hij stierf in 1580 in Stuttgart en liet een uitgebreid en kwalitatief oeuvre na.

Bezetting: a capella

Rome versus Napels

Dit programma werpt een subtiel licht op de fundamentele muzikale vernieuwingen rond 1600. Vooral in Italië bleven twee tendensen naast elkaar bestaan; men bleef de traditionele polyfone technieken verderzetten en tegelijkertijd kwamen revolutionaire vernieuwingen tot ontwikkeling. We kiezen als toonbeelden Rome en Napels, twee grote steden op nauwelijks 250 km afstand van elkaar. We stellen componisten voor wiens namen vandaag onbekend klinken, maar die met hun zeer eigenzinnige muziek op het hoogste niveau muzikale geschiedenis hebben geschreven. Francesco Soriano (1548 – 1621) uit Rome, leerling van Palestrina, enfant terrible en toch zeer gewaardeerd, vertegenwoordigt de prima prattica. Zijn kunstzinnige mis „Missa ut re mi fa sol la” – ongetwijfeld een hoogtepunt van de late renaissance – staat centraal in dit programma. Tussen de misdelen plaatsen we werken uit Napels, waar in dezelfde periode een extravagante avant-garde beweging tot ontwikkeling kwam. We hebben uit die grote groep drie componisten gekozen: Scipione Lacorcia (ca. 1580 - na 1620), Giovanni de Macque (ca. 1548 - 1624) en Giuseppe Palazzotto e Tagliavia (ca. 1583 - na 1653). Dit programma brengt prachtige muziek en geeft de luisteraars een nieuwe blik op de muziekgeschiedenis.

Bezetting: a capella

En Albion de fluns environen –Engelse muziek uit de 14^e eeuw

De continentale muziek van de 14^e eeuw werd herontdekt en is nu vrij goed bekend dankzij belangrijke handschriften zoals de Codex Chantilly. De Engelse muziek uit de “waaninnige” 14^e eeuw daarentegen, krijgt weinig aandacht en waardering. Het Huelgas Ensemble ontsluit met dit programma een totaal onbekend en indrukwekkend repertoire, gevonden in manuscripten die zich in de bibliotheken van Cambridge, Oxford, Durham, Worcester, York en London bevinden. Uit de selectie van isoritmische motetten, delen uit de mis, coducti, gymel en seculiere liederen; blijkt duidelijk dat we hier met een zeer eigenzinnige kunstvorm te maken hebben. De muziek is vaak gebaseerd op lokale tradities, wat gedeeltelijk zou kunnen verklaren waarom deze cultuur zo weinig gekend was - vroeger en nu nog steeds - in de rest van Europa. Dit programma werd opgenomen voor Sony Music, de cd werd in juli 2021 uitgebracht.

Bezetting: a capella

Repertoire

De volgende selectie is beperkt, maar toch representatief voor het repertoire dat het Huelgas Ensemble sinds 1971 opgebouwd heeft.

Josquin Desprez !

Missa Faisant regretz, Missa Malheur me bat, Missa L'homme armé super voces musicales

Mitten wir im Leben sind mit dem Tod umfangen - Simone de Bonifont: Missa pro mortuis cum quinque vocibus (1556)

Een echte parel uit de 16e eeuw: een Requiem van een totaal onbekende componist (cd Cypres 2020).

De Spiegel van Claudio Monteverdi (1567 - 1643):

Missa da Cappella a sei voci fatta sopra il motetto in illo tempore del Gomberti

Het monumentale werk van Monteverdi in de stijl van de "prima prattica" contrasteert sterk met de progressieve madrigalen van zijn voorgangers. (cd Sony, 2016)

The Eton Choirbook (ca. 1480 - 1505)

Het koorboek van Eton College, Winsor: de sublieme klanken uit de Tudor periode (cd Sony, 2012)

The Art of the Cigar

Een programma met een knipoog, over het genot van sigaren roken. Muziek van de middeleeuwen tot het begin van de 20ste eeuw. (cd Sony, 2011)

Wolfgang Rihm (13/03/1952): Et lux (2009)

Voor vocaal kwartet en strijkkwartet: Huelgas Ensemble & Minguet Quartett (cd ECM, 2015)

De cyclus: Het Oor van...

In deze reeks probeert het Huelgas Ensemble een antwoord te vinden op de vraag: Welke muziek zouden belangrijke personen of groepen kunnen gehoord hebben?

Deze programma's kunnen als aparte concerten gebracht worden. Het is ook mogelijk om combinaties van verschillende "Oor programma's" in een cyclus uit te voeren.

Het Oor van Rogier van der Weyden (1399/1400 - 1464)

Het Oor van Lucas Cranach de Oude (1472 - 1553)

Het Oor van Francisco de Zurbaran (1598 - 1664) (cd Cypres, 2014)

Het Oor van Pieter Paul Rubens (1577 - 1640)

Het Oor van de Hugenoten (cd Sony, 2017)

Het Oor van Theodoor Van Loon (1581/82 - 1649) (cd Cypres, 2018)

Het Oor van Bernard Van Orley (ca. 1490 - 1541)

Het Oor van Christoffel Columbus (voor 1451 - 1506) (cd Sony, 2019)

Monografieën

- Nicolas Gombert (ca. 1495 - ca. 1560)
- Cipriano de Rore (1515 - 1565)
- Jean Richafort (ca. 1480 - ca. 1547)
- Pierre de Manchicourt (ca. 1510 - 1564)
- Michelangelo Rossi (ca. 1601 - 1656)
- Jacobus De Kerle (1531/1532 - 1591)
- Jacob Clement (ca. 1510/15 - 1555/56) alias Clemens non Papa
- Alexander Agricola (1446 - 1506)
- Robert White (ca. 1538 - 1574)
- Firminus Caron (ca. 1440 ? - ca. 1495)

Huelgas Ensemble

Groot Begijnhof 16
3000 Leuven
Belgium

Paul Van Nevel
artistiek directeur

Silke Jacobsen
algemeen directeur
+32 (0) 468 12 89 10
sales@huelgasensemble.be

Geert Thyssen
office en finance manager
+32 (0) 471 22 82 40
office@huelgasensemble.be

Tom Phillips
productieleiding
+44 (0) 7496 77 71 76
production@huelgasensemble.be

www.huelgasensemble.be